

PREKARIZAZIO PROZESUAZ

Sarrera txiki bat, idatzian sartu aurretik

Ikusiko duzuenez, eztabaidari bide emateko idatzia hiru ataletan banatu dugu. Ohikoa denez, diagnostikoa partekatuz hasi nahi dugu baina ez dugu ariketa hori egoera deskribatzera mugatu nahi, bizi dugun egoerak zein lekutan kokatzen gaituen da gure zalantza eta proposatzen dizuegun eztabaida. Bigarren urratsa leku horretatik prekarietateari begiratzea izango da, orain arte prekarietateaz eta prekarizazio prozesuaz egin ditugun azterketak baliagarriak diren, edo aldiz, gaurkotu behar ditugun aztertzeko. Eta azkenik, gure buruez arituko gara, Herri, Emakume*, Feminista garen neurrian, prekarizazio prozesuari aurre egiteko hartutako bideez gogoeta egiteko.

Idatzia eztabaidara bideratzen denez, gidoi bat da. Irekia. Zuzendu, aberastu, osatu edota eztabaidaren mesedetan baztertu behar dena, baztertu. Hori guztia zuen esku, noski!

Prekarizazio prozesuaz

Atzetik datorren zerbait dela kontutan hartuz, eta aurreikusi bezala, gauzak aldatu ezean okerrera egiten dutela jakinda, krisiaren tamaina da berritasuna edo dimentsio ezberdineko krisi berri baten aurrean gaude? Hala bada, zer da aldatu dena eta zer dago jokoan?

Bizitzeko baldintzak gogortzen ari dira merkatua bizitzaren eremu guztietan sartu delako, neurririk eta mugarik gabe. 2008ko krisia baliatuz inposatutako erreformek helburu hori zuten besteak beste. Funtsezkoak diren baliabideen garestitzeak erakusten du hoberen merkatuak mugarik ez duela, eta merkatua gidatzen dutenek ez dutela neurririk.

Ez dago merkatuari mugak jartzeko borondaterik. Ez dago borondaterik eskubideak ziurtatzeko beharrezkoak diren baliabide eta zerbitzuak merkatuaren logikatik ateratzeko, herritarren beharrak interes ekonomikoen gainetik jartzeko. Eztabaidagarria da gainera, borondatea egonez gero, botererik egongo litzatekeen.

Geroz eta baliabide/bitarteko ekonomiko eta politiko gutxiago dago herritarren eskuetan prozesu honi aurre egiteko, edota prozesu honen aurrean babesteko. Datuek erakusten dutenez, herritarren artean bitartekoen banaketa desorekatua da gainera; egoerak ez digularik guztioi berdin eragiten.

Aldi berean, zaintza krisia sakontzen da zaintza negozio berri bihurtuz, eta lan-banaketa sexuala birmoldatzen da, arrazakeriarekin eta migrazioarekin lotutako ezberdintasun ardatzak gogortuz. Prekaritateak presio handiagoa jartzen du zaintza lanetan.

Ondorioak ezagunak zaizkigu: kolektibo ezberdinei modu ezberdinetan eragiten dieten pobrezia eta prekarietatea; esku hartze publikoaren murrizketa, atzerapausoak eskubideetan; aberastasunaren metaketa, geroz eta gutxiago banatzen da, bai mundu mailako eskalan, baita eskala lokaletan ere...

Horiek guztiak ezagunak zaizkigu, baina ez ditugu gaurko neurrian bizitu ongizate-eredua deiturikoa ezarri zenetik. Eta hor dago, gure ustez, eztabaida: krisia ezaguna zaigularik, aldea neurrian dagoen edota bestelako dimentsioa duen krisi batean gauden. Erreproduktzio soziala bera arriskuan jartzen duen krisi baten aurrean gauden, hain zuzen ere.

Nola izendatzen dugun alde batera utzita, garrantzitsua da batean edo bestean gauden aztertzea, egoera berri batean kokatuz gero, orain arte erabili ditugun kontzeptuak edota irakurketak berregin behar ditugulako testuinguru berrira ekartzeko.

Prekarietatea

Lan eta bizi baldintzen galerara mugatzen zen prekarietatearen definizioa feminismoak kritikatu eta osatu zuen bezala, ikuspegi feminista funtsezkoa da orain ere errealitatearen gordintasuna erakutsiko duen argazkitik inor ez geratzeko kanpoan. Baita argazkia interpretatzeko ere, pertinentea iruditzen zaigun galdera sortu zaigulako: egoera prekarioak bizi ditugu; edo prekarioa da gure bizitza sistemaren fase honetan?

Guztiz ezaguna dugun dimentsio materialaz gain, prekarietateak baditu bestelako dimentsioak. Emozionala, adibidez, sortzen duen ondoeza eta frustrazioa kontutan hartuz. Edo politikoa, zuzenean eragiten duelako parte hartze soziopolitikorako gaitasunean... Hari honetatik tiraka, erraza da prekarietatea aurreko 2024ko Talaia Feministaren dosierrean aztertu genuen buru osasunaren aferarekin lotzea eta demokrazia galeraren atzean dagoen arrazoietakoa bat dela ikustea.

Prekarietatea dimentsio hauek guztiak kontutan hartuz definituz gero, galdera asko sortzen zaizkigu. Besteak beste, zaharkitua ote da prekarietateaz dugun iruditegia? Txiki geratu ote zaizkigu prekarietatearen aurrean egiten ditugun eskakizunak? Zein da prekarietateak izan behar duen lekua eztabaida eta agenda feministan? Nola inkorporatuko ditugu prekarietatearen diskurtsora eta borrokara dimentsio ezberdinak, dimentsio materialari duen garrantzia kendu gabe?

Era berean, prekarietatea indibidualki bizi dugun egoera izateaz gain, langileak garen aldetik kolektiboki jasaten eta borrokatzen ari garen eraso bat da eta, herri gisa, eragiten digun arazo politikoa. Ongizate-ereduaren likidazioa bizitzen ari garen honetan, prekarietatea sistemaren gaurko dominazio eredu dela iruditzen zaigu. Eta horrela izanagatik, existentzia erregimen bat bilakatu da herri sektore gehienentzat. Horrela bada, zein da edo non dago “babesa”? Ultraeskuinak argi du nor den babestu behar dena eta nork ez duen horrelakorik merezi. Ongizate-ereduaren likidazioari ongizate-eredua defendatuz erantzun diogu gure aldetik?

Erresistentziak eta aldatu nahi ditugun existentziak

Azken atal honetan piztu ditugun borrokei buruz, eraldaketa helburu duten erantzun kolektiboez edota halabeharrez bizirauteko hartzen diren bideei buruz hitz egin nahi dugu. Burutu nahi dugun trantsizio prozesutik eztabaidatu nahi ditugu gainera, gauzak errotik aldatuko baditugu feminismoak ematen digun (eta eskatzen digun) ikuspegi kritikoarekin aztertu behar ditugulako.

Koiunturak eramaten gaitu ongizate-estatuaren likidazio prozesuan gaudela esatera, baina badakigu ez dela egoera koiuntural bat. Kapitalismoak, merkatuak, botere ekonomikoak zituen mugak ezerezean geratzen ari dira eta argi ditugu gauza batzuk: baldintza materialen defentsa funtsezkoa dela, lehen mailako borroka izan behar du. Baina badakigu ere, borroka hauek emankorrak eta eraginkorrak izango direla desmerkantilizazio eta desfamiliarizaziorako urratsak emateko balio duten neurrian.

Oinarrizko soldataren aldeko greba orokorrak erakusten du Euskal Herrian badagoela erresistentziarako gaitasuna eta borrokatzen dugula prekarizazio prozesuari mugak jartzeko. Ez da adibide bakarra, pentsio duinen aldeko herri ekimen legegilea hor dagoelako, erosahaltenaren galeraren kontrako borrokekin eta zerbitzu publikoen defentsan egiten diren borrokekin batera. Duguna ez galtzeko borrokak (soldata egokiak, diru iturri nahikoak, oinarrizko eskubideak eskura edukitzeko aukera) kolektiboak diren neurrian, erresistentzia estrategiak dira. Alegia, galtzekorik ezer ez duenaren ondoan egiten ditugun borroka horiek dira erresistentzia estrategiak. Feministak garen neurrian, hemen Euskal Herrian, eta orain, marraztu dugun testuinguruan:

Zeintzuk dira gaur bizirik eta aurrera egiteko aukerekin ikusten ditugun estrategiak, zein da horiei buruzko gure irakurketa eta zeintzuk dira bereganatu beharko genituzkeen konpromisoak?

Ur handitan sartuz gero, eta aldarrikatzen dugun eraldaketa prozesutik aztertzen baditugu erresistentzia horiek, baldintza materialen aldeko borrokak zein baldintza ziurtatu behar dizkigu? “Bizitzea merezi duten bizitzak” helburu, zein dira ziurtatu nahi ditugun espektatibak? Zein berreraiki nahi dugun jendartea? Zein dira ziurtatu behar diren funtsezko lanak? Zein atzean utzi nahi ditugunak? Zer da desfamiliarizatzea eta desmerkantilizatzea? Eta zein bi prozesu horiek izan dezaketen ibilbidea eta etorkizuna ongizate-eredua berreskuratzeko borroka gailenduz gero?

Bistakoa denez, galdera horiek ez dute erantzun errazik, ezta erantzun jakinik ere. Eztabaida bera da, gure ustez, gaurko momentuan kokatzen gaituena. Aukera ematen diguna eraiki nahi dugun etorkizunaren arabera aztertzeko non gauden eta zertan ari garen, iraganean hainbeste kritikatu eta borrokatu genituen errealtateetara giltzatuak jarraitu gabe.